

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Смірнов Ю.О., к.е.н., доцент

Панфілова Т.С., к.е.н., професор

Донецький національний технічний університет

Сьогодні фінансова система України потребує негайних заходів із її оздоровлення, що можуть дати позитивні результати за умови виведення з фінансової кризи базової ланки економіки – підприємств та організацій. Загальне оздоровлення реального сектору економіки можливе лише у разі впровадження на вітчизняних підприємствах дієвої системи управління їх фінансовою безпекою.

Проблеми безпеки дістали останнім часом надзвичайну актуальність, що пов'язано з ростом нестабільності і збільшенням числа загроз сучасної цивілізації: це і нестабільність фінансових ринків і ринків збуту продукції, і аномальна варіація цін на енергоносії, насамперед на газ і нафту і т.д. У цих умовах і держава, і регіони, і підприємства зіткнулися з необхідністю принципово нових підходів до забезпечення безпеки.

Ефективність діяльності будь-яких підприємств зумовлюється переважно станом їх фінансів, що призводить до необхідності розгляду проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємств як окремої складової і водночас – як підсистеми економічної безпеки.

Питанням фінансової безпеки підприємства багато уваги приділено такими вченими, як Ареф'єва О.В., Беликов О.К., Барановський О.І., Бланк І.О., Гетьман О.О., Жнякін Б.О., Загорельська Т.Ю., Кузенко Т.Б., Папехін Р.С., Прохорова, В.В., Сабліна Н.В., Штембуляк Д.О., Горячева К.С., Забродський В.Н., Єрмошенко М.М., Жаліло Я.А., Капустін Н.П., Новикова О.Ф., Олейніков Є.А., Пастернак-Таранущенко Г.А., Проскурін В.П., Шаповал В.М., Шкарлет С.М та інші.

Вирішенню окремих аспектів фінансового забезпечення на рівні суб'єктів господарювання приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як О.В. Ареф'єва, І.О. Бланк, К.С. Горячева, Л.О. Матвійчук, О.Б. Петрина, Р.С. Папехін, А.О. Єпіфанов, Г.В. Козаченко, Л.А. Костирко, В.П. Пономарьов, В.В. Шликов, Т.Г. Васильців та ін.

Фінансова безпека – складна категорія, оцінка якої базується на розрахунку великої кількості показників. Це означає, що використання комплексної оцінки є одним з найбільш обґрунтованих підходів до визначення рівня фінансової безпеки підприємства.

В економічній літературі існують різні кількісні підходи щодо оцінки рівня фінансової безпеки підприємства: індикаторний метод, ресурсно-функціональний, агрегатний, підхід на основі визначення ймовірності банкрутства, інтегрований та комплексний.

Проблема розробки методів оцінки фінансової безпеки підприємства має важливе методологічне значення, яке пов'язане з необхідністю майже щоденного знання фінансового стану підприємства і завдяки цьому його підтримання в ринкових конкурентних умовах на належному рівні. Оцінка динаміки зміни фінансового стану підприємства є одним із індикаторів фінансової безпеки підприємства. При оцінюванні фінансової безпеки підприємства необхідно розпочинати з розрахунку показників, які допоможуть зрозуміти умови функціонування підприємства, тобто, чи є воно стабільним, чи в діяльності підприємства існує кризова ситуація. Фінансовий стан характеризує умови функціонування підприємства, а фінансова безпека повинна захищати та покращувати ці умови.

Найбільш ефективною кількісною методикою оцінки фінансового стану підприємства є багатофакторний дискримінантний аналіз. Залежно від мети, періодичності фінансового аналізу, його об'єкта і результатів науковцями були розроблені цілі комплекси аналітико-оцінних показників, зокрема показники оцінки майнового стану суб'єкта підприємництва, прибутковості, ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності.

На нашу думку, зважаючи на те, що деякі показники багато в чому дублюють один одного, варто обрати такі показники, які б представляли кожену групу. Отже, слід відібрати такий набір показників, який би комплексно оцінював фінансовий стан підприємства у першу чергу з погляду ризиків. Особливу увагу слід звернути на показники фінансової стійкості підприємства, оскільки саме вони є визначальними при визначенні рівня фінансової безпеки.

Отже, нами запропоновані наступні показники фінансової і ринкової стійкості, платоспроможності, а також аналізу майнового стану підприємства, які, на наш погляд, щонайкраще відображують фінансовий стан: x_1 – коефіцієнт фінансової незалежності; x_2 – коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості; x_3 – коефіцієнт покриття; x_4 – коефіцієнт мобільності активів.

Для проведення дослідження були проаналізовані фінансові показники 20 підприємств телекомунікаційної галузі, використовуючи звітність із загальнодоступної інформаційної бази даних ДКЦПФР про ринок цінних паперів і сформовано вибірку підприємств із стійким та нестійким фінансовим станом.

На основі отриманих даних розраховано вектор дискримінантних коефіцієнтів:

$$A = \begin{pmatrix} 23,308 \\ -9,325 \\ 8,434 \\ 40,772 \end{pmatrix} \quad f(x) = 23,308 * x_1 - 9,325 * x_2 + 8,434 * x_3 + 40,772 * x_4$$

Середні значення дискримінантної функції для підприємств із стійким фінансовим станом - $\bar{f}_1 = 48,87$, а для підприємств із нестійким фінансовим станом - $\bar{f}_2 = 17,89$. Константа дискримінації дорівнюється:

$$C = \frac{1}{2}(48,87 + 17,89) = 33,38$$

Дану методику апробовано для ПАТ «Укртелеком». Значення дискримінантної функції для ПАТ «Укртелеком» складає:

$$2007 \text{ рік: } fz(x) = 23,308 * 0,71 - 9,325 * 1,41 + 8,434 * 3,47 + 40,722 * 0,27 = 43,7$$

$$2008 \text{ рік: } fz(x) = 23,308 * 0,60 - 9,325 * 1,04 + 8,434 * 1,86 + 40,722 * 0,20 = 28,1$$

$$2009 \text{ рік: } fz(x) = 23,308 * 0,59 - 9,325 * 1,05 + 8,434 * 1,80 + 40,722 * 0,21 = 27,7$$

$$2010 \text{ рік } fz(x) = 23,308 * 0,63 - 9,325 * 1,44 + 8,434 * 1,29 + 40,722 * 0,18 = 19,5$$

$$2011 \text{ рік } fz(x) = 23,308 * 0,60 - 9,325 * 0,95 + 8,434 * 0,43 + 40,722 * 0,11 = 13,2$$

$$2012 \text{ рік } fz(x) = 23,308 * 0,62 - 9,325 * 2,16 + 8,434 * 0,34 + 40,722 * 0,16 = 3,7$$

Отримані дані дозволяють встановити класову приналежність ПАТ «Укртелеком». У 2007 році значення функції досить велике і перевищує значення константи дискримінації. Це свідчить про те, що ПАТ «Укртелеком» в 2007 році відносився до групи підприємств із стійким фінансовим станом.

З 2008 року до 2012 року спостерігається тенденція погіршення фінансового стану підприємства. Тепер значення дискримінантної функції менше, ніж константа дискримінації, що підтверджує наявність у підприємства сукупності фінансових проблем. Тенденція погіршення фінансового стану стало логічним відображенням наслідків світової економічної кризи для галузі телекомунікацій. Таке положення є значною загрозою фінансовій безпеці підприємства.

Впровадження розробленого алгоритму аналізу фінансової безпеки підприємства на основі ідентифікації його фінансового стану дасть змогу безперервно відстежувати й оцінювати стан безпеки, вчасно виявляти загрози та небезпеки і приймати відповідні рішення щодо їх мінімізації. Застосування багатофакторного дискримінантного аналізу дає можливість значно спростити процедуру оцінки фінансового стану підприємства і підвищує рівень об'єктивності остаточних висновків. Завдяки розрахунку інтегрального показника усувається основний недолік традиційного аналізу фінансового стану – неможливість однозначних висновків, якщо значення окремих показників свідчить про позитивний розвиток підприємства, а інших – про незадовільний.